

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

(повна назва підрозділу)

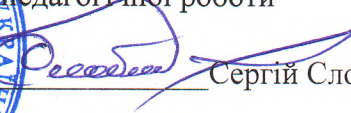
КАФЕДРА ІСТОРІЇ

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-
педагогічної роботи

 Сергій Слободян

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Педагогічна практика

Teaching practice

рівень вищої освіти _____ третій (освітньо-науковий) _____

тип дисципліни _____ нормативна _____

мова викладання _____ українська _____

Миколаїв - 2025

Робоча програма «Педагогічна практика» скерована на підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальності В9 Історія та археологія.

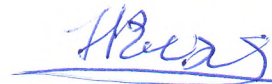
«26» лютого 2025 р. 15 с.

Розробник: *Рижева Надія Олександрівна*, доктор історичних наук, професор кафедри історії

Проект робочої програми «Педагогічна практика» розглянуто на засіданні кафедри історії

Протокол № 14 від «27» лютого 2025 р.

Завідувач кафедри

 Надія Рижева

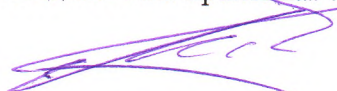
Проект робочої програми «Педагогічна практика» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського
Протокол № 3 від «06» березня 2025 р.

Голова

 Людмила Хрящевська

Проект робочої програми «Педагогічна практика» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

 Андрій Лабарткава

Робочу програму «Педагогічна практика» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 3 від «26» березня 2025 р.

Голова НМР НУК

 Сергій Слободян

© НУК, 2025

© Рижева Н.О., 2025

Анотація

Педагогічна практика у закладах вищої освіти в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії до науково-педагогічної діяльності, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти майбутніми спеціалістами істориками.

Практика забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх викладачів з їх практичною педагогічною діяльністю в умовах вищих навчальних закладів, сприяє формуванню творчого відношення до педагогічної діяльності, визначає ступінь його практичної підготовки та рівень педагогічної майстерності.

Педагогічна практика у закладах вищої освіти проходить на базі кафедри історії Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Ключові слова: педагогічна практика, компетентності, дослідження, освітній процес.

Summary

Pedagogical practice in higher education institutions in the higher education system at the third educational and scientific level is one of the stages of professional training of higher education applicants for the degree of Doctor of Philosophy for scientific and pedagogical activity, which aims to form professional and pedagogical competencies in the implementation of the educational process in higher education institutions by future specialists-historians.

Practice provides a combination of theoretical training of future teachers with their practical pedagogical activities in higher educational institutions, contributes to the formation of a creative attitude to pedagogical activity, determines the degree of his practical training and the level of pedagogical skills.

Pedagogical practice in higher education institutions is held on the basis of the Department of History of the V.O. Sukhomlynsky Educational and Scientific Pedagogical Institute of the Admiral Makarov National Shipbuilding University.

Keywords: pedagogical practice, competencies, research, educational process.

1. Мета, завдання практики, компетентності та результати навчання

1.1. Метою педагогічної практики аспірантів є набуття досвіду педагогічної діяльності, закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі; поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики; набуття досвіду проведення під безпосереднім керівництвом керівника практики лекційних, семінарських та практичних (тренінгових) занять, а також консультацій; впровадження результатів дисертаційної роботи в освітній процес; формування педагогічних здібностей на основі первинного досвіду практики, самоосвіти і самовдосконалення.

1.2. У процесі проходження практики аспіранти повинні ознайомитися з усіма видами робіт науково-педагогічного працівника, передбачених Положенням про кафедру та виконати, як практикант, наступні **завдання**:

- зі знань нормативно-правової бази, що регламентує організацію освітнього процесу у вищій школі, функціональні обов'язки науково-педагогічного працівника та основ методики викладання у закладах вищої освіти;
- формування навичок із забезпечення зв'язку та використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань;
- опанування сучасних освітніх технологій та методів навчально-виховної роботи;
- поглиблення знань з фахових навчальних дисциплін;
- самостійного вивчення передового педагогічного досвіду, узагальнення й використання його у професійній діяльності;
- формування вмінь здійснення науково-дослідницької роботи у процесі практики;
- виробляти навички грамотного перетворення наукової інформації в навчальний матеріал;
- формування вмінь володіння технікою мови, прийомами, що допомагають переконувати, досягати рішень, компромісів;
- формування вмінь володіння культурою педагогічного спілкування, а саме: уміння слухати, ставити запитання, аналізувати відповідь;
- здатності до оцінювання навчальних досягнень студентів відповідно до встановлених критеріїв та використання інноваційних методів та прийомів оцінювання їх навчальної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Мати передові концептуальні та методологічні знання з історії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з історії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН-3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної історії, світової та вітчизняної історичної думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій історії.

ПРН-4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

ПРН-6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи історичних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері історії та у викладацькій практиці.

ПРН-7. Демонструвати здатність до використання сучасних методів пошуку, збору й оброблення інформації, аналізу та класифікації сукупності різновидових історичних джерел, достатніх для здійснення наукового дослідження.

ПРН-8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми історичної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

ПРН-9. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері історії та археології, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспірант оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

ЗК 8. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

II. Спеціальні

СК 3. Здатність обирати найбільш релевантні, передові концепції, методи, методики та підходи у проведенні досліджень в галузі історії та археології.

СК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі історичної науки, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 5. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері історії та археології закладах вищої освіти; планувати і організовувати освітній процес у вищій школі; визначати проміжні і кінцеві цілі навчання; вибудовувати взаємодію зі студентами, створювати здоров'язбережувальне середовище, позитивні міжособистісні стосунки й доброзичливий психологічний клімат.

СК 6. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності.

Після проходження практики аспіранти мають знати:

- нормативно-правові акти, які регламентують діяльність закладів вищої освіти, планування й організацію освітнього процесу;
- функціональні обов'язки науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти;
- особливості оформлення індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника та змістовне наповнення усіх видів його діяльності;
- організацію впровадження та практику використання комп'ютерної техніки, інформаційних та мультимедійних систем;
- форми та засоби організації й контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- структуру та зміст навчальних планів;
- вимоги до складання тематичного плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, планів-конспектів семінарського і практичного занять, методики їх підготовки, проведення й аналізу.

Після проходження практики аспіранти мають уміти:

- визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст, форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти за спеціальністю В9 Історія та археологія;
- застосовувати різні форми і методи освітньої взаємодії, враховуючи специфіку спеціальності і рівень освіти;
- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно-комунікаційні та інтерактивні;
- розробляти навчально-методичні матеріали до курсу, що викладається;
- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти;
- організовувати різні форми виховної (позааудиторної, профорієнтаційної) роботи з молоддю.

2. Організація проведення практики

2.1. Згідно з навчальним планом Університету педагогічна практика у закладах вищої освіти проводиться для аспірантів другого року навчання. Обсяг практики становить 6 кредитів ЄКТС (180 год.).

2.2. Педагогічну практику аспіранти проходять після вивчення у закладах вищої освіти навчальних дисциплін циклу загальної підготовки «Філософія науки», «Методологія наукових досліджень та педагогічної діяльності» та циклу обов'язкових компонентів професійної підготовки «Актуальні проблеми історії України XX століття», «Етнонаціональна політика в Україні», «Міжнародні відносини та зовнішня політика України в умовах».

2.3. Проведення асистентської практики у закладах вищої освіти передбачає три етапи:

- початковий (орієнтовний обсяг становить не менше 1 кредиту ЄКТС);
- основний (орієнтовний обсяг становить не менше 4 кредитів ЄКТС);
- заключний (орієнтовний обсяг становить не менше 1 кредиту ЄКТС).

2.3.1. На початковому етапі практикант має: з'ясувати функції, мету, завдання практики; скласти індивідуальний план проходження практики; ознайомитися з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в Університеті; відвідати заняття провідних викладачів кафедри історії.

2.3.2. На основному етапі практики практикант має :

- укласти розгорнуті план-конспекти занять, обговорити їх з науковим керівником/керівником практики від кафедри;
- підготувати необхідні методичні та дидактичні матеріали, технології для проведення занять;
- провести на належному науково-методичному рівні заняття згідно індивідуального плану;
- взяти участь у засіданнях кафедри, наукових конференціях.

2.3.3. На заключному етапі практикант має:

- підготувати звітні матеріали за підсумками проходження практики і надати керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- захистити результати практики у встановленому порядку.

2.4. Організатором та базою проходження практики є кафедра історії.

2.5. Для аспірантів, зарахованих з посад науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж, або які поєднують навчання з науково-педагогічною діяльністю, практика рішенням кафедри може бути скорочена або перезарахована (за умови надання позитивної характеристики з місця роботи).

2.6. Зміст практики і обсяги навчального навантаження аспірантів під час практики визначаються Робочою програмою педагогічної практики здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальності В9 Історія та археологія.

2.7. Керівником практики, який здійснює науково-педагогічне і методичне консультування аспіранта є науковий керівник дисертаційного дослідження.

Керівник практики:

- добирає тематику занять та академічні групи для проведення педагогічної практики;
- надає методичну допомогу практиканту у плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта, здійснює заходи щодо усунення недоліків у організації практики;
- з питань підготовки і проведення заходу виховного (профорієнтаційного) спрямування, позааудиторного заняття зі студентами або учнями;
- консультує з питань оформлення документації.

3. Зміст практики

3.1. Зміст педагогічної практики аспіранта узгоджений з напрямками діяльності науково-педагогічних працівників: навчальною, методичною, науковою і організаційною.

3.2. Навчальна робота аспірантів-практикантів включає:

- підготовку та проведення на належному рівні лекцій у присутності керівника практики;
- підготовку та проведення на належному рівні практичних занять у присутності керівника практики;
- розробку і використання на заняттях інтерактивних форм роботи зі студентами, інших технологій навчання.

3.3. Методична робота аспірантів-практикантів включає:

- ознайомлення з організацією навчальної та методичної роботи кафедри та інституту;
 - ознайомлення з освітньою програмою та робочим навчальним планом спеціальності;
 - ознайомлення з навчально-методичним комплексом дисципліни (навчальна програма дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни, теми і плани лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, завдання для самостійної роботи, засоби контролю знань (для поточного і підсумкового контролю));
 - ознайомлення з матеріалами методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни (підручники, навчальні посібники, тексти лекцій);
 - інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, самостійної роботи);
 - відвідування занять (лекцій, практичних, індивідуальних занять) провідних фахівців кафедри та факультету, інших аспірантів та їх педагогічний аналіз;
 - підбір і підготовку наочного матеріалу (презентацій, таблиць, малюнків, схем, препаратів, карток тощо);
 - розробку завдань для поточного контролю знань студентів (тестів, запитань з повною відповіддю тощо);
 - участь у методичній роботі кафедри;
- 3.4. Науково-педагогічна робота аспірантів-практикантів включає такі види діяльності (вибір узгоджується з керівником практики):
- участь у роботі кафедри;
 - участь у проведенні, конференцій кафедри, інституту, Університету.

4. Форми та методи контролю. Підведення підсумків практики

4.1. До захисту практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подаються наступні документи:

1. Індивідуальний план проходження практики (*Додаток А*).
2. Портфоліо з матеріалами щодо виконання всіх завдань практики (у паперовому вигляді):

- Звіт про підсумки практики, що містить виклад проведеної під час практики роботи, зокрема: перелік проведених навчальних занять.
- Розроблені плани-конспекти відкритих залікових занять;
- Аналіз одного з відвіданих занять викладачів або інших аспірантів (лекції, практичного, семінарського заняття).

4.2. Документація подається керівнику практики в строки згідно з затвердженим планом роботи.

4.3. До захисту практики допускаються здобувачі, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

4.4. Підсумковий контроль з педагогічної практики відбувається у формі диференційованого заліку. При визначенні підсумкової оцінки враховуються результати оцінювання з усіх видів робіт передбачених програмою практики.

5. Критерії оцінювання роботи аспірантів-практикантів

I. Рівень науково-методичної підготовки:

- рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін;
- знання теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь студентів у закладі вищої освіти;
- знання нормативно-правової та службової документації, уміння працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань практики;
- обґрунтованість планування видів навчальних занять: усвідомлення освітніх цілей і завдань; доцільність змісту, форм і методів роботи зі студентами; творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій;
- оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог;
- ґрунтовність самоаналізу (власної педагогічної діяльності) та аналізу роботи колег.

II. Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якості викладацько-педагогічної діяльності аспіранта-практиканта:

- відповідність лекційних, практичних, семінарських, індивідуальних занять сучасним дидактичним вимогам до навчальних занять у закладах вищої освіти;
- володіння методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами;
- ефективність застосування та творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій.

• **Шкала оцінювання: національна та ECTS**

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	82-89	4 (дуже добре) 4 (добре)	4/дуже добре/ зараховано 4/добре/ зараховано
C	74-81		
D	64-73	3 (посередньо) 3 (достатньо)	3/посередньо/ зараховано 3/достатньо/ зараховано
E	60-63		
FX	35-59	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1-34	Незадовільно з повторним обов'язковим вивченням курсу	

6. Звітна документація

6.1. У термін 5-ти робочих днів після завершення педагогічної практики аспірант подає належним чином оформлену звітну документацію до відділу аспірантури та докторантури, де ця документація зберігається в особовій справі аспіранта і враховуються під час атестації:

- загальний звіт про проходження практики. *(Додаток 1).*

6.2. Тексти підготовлених і проведених лекцій, методичні розробки та інші матеріали проведених семінарських, практичних зберігаються на кафедрі.

6.3. Оцінка результатів проходження практики виставляється у балах (максимум 100 балів), за національною шкалою та за шкалою ЄКТС, зазначається у відомості обліку успішності за підписами керівника практики та гаранта освітньо-наукової програми.

6.4. Аспіранту, який не виконав індивідуальний план практики без поважних причин або практика якого оцінена «незадовільно», може бути надано право проходження практики повторно за виконання умов, визначених кафедрою на якій він проходить практику.

6.5. Аспірант, якого повторно відсторонили від проходження педагогічної практики або практика якого повторно оцінена «незадовільно», вважається таким, що не виконав індивідуальний план роботи аспіранта і, згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, підлягає відрахуванню з аспірантури.

7. Права та обов'язки аспіранта

7.1. Аспірант має право:

- звернутися до наукового керівника, адміністрації Університету, працівника відділу аспірантури та докторантури з усіх питань, які виникають упродовж проходження практики;

- за попередньою домовленістю аспірант може відвідувати заняття провідних фахівців бази практики задля вивчення особливостей методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом.

7.2. Аспірант під час проходження педагогічної практики зобов'язаний:

- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт;

- у повному обсязі виконувати Індивідуальний план педагогічної практики;

- виконувати вимоги Статуту, Правила внутрішнього трудового розпорядку Університету;

- виконувати розпорядження керівника практики, рішення кафедри;

- суворо дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки;

- своєчасно звітувати про виконання практики та оформити необхідну документацію.

- аспірант самостійно виконує всі види робіт за програмою практики, ретельно готується до кожного з них. У разі невиконання аспірантом вимог правил внутрішнього трудового розпорядку, розпоряджень керівників практики, йому може бути заборонено подальше проходження практики.

- аспірант, якого відсторонили від проходження педагогічної практики, вважається таким, що не виконав індивідуальний план роботи

аспіранта, а тому за рішенням Вченої ради та наказу ректора підлягає відрахуванню з аспірантури.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д., 2014. 416 с.

2. Головенкін, В. П. Педагогіка вищої школи: підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.

3. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. К.: Логос, 2019. 215 с.

4. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. К.: НПУ, 2018. 267 с.

5. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. Х.: «Стильна типографія», 2019. 267 с

Додаткова:

1. Біляковська О.О., Мицишин І.Я., Цюра С.Б. Дидактика вищої школи: навч. посібн. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 360 с.

2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 384 с.

3. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій / М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.
4. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: підручник. 3-є вид. К.:Каравела, 2019. 360 с.
5. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2018. 280 с.

Інформаційні ресурси:

1. Презентації з історії України <http://teachua.com/ist-ukr>
2. Презентації з всесвітньої історії <http://teachua.com/add/vses-ist>
3. Національний проект "Відкритий світ" http://www.ow.org.ua/0_pp/
4. Всеукраїнська асоціація викладачів історії та суспільних дисциплін "Нова доба" <http://prev.novadoba.org.ua>
5. Колекція відеоуроків <http://interneturok.ru/ua>

202_ рік
Індивідуальний план педагогічної практики
аспіранта _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

№ з/п	Вид роботи	Рік	Кількість годин	Підпис керівника практики
1.		1		
2.		1		
		2		
		2		

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

« ____ » _____ 20__ р.

Звіт

**про проходження педагогічної практики
здобувача наукового ступеня доктора філософії**

галузь знань _____

(шифр, назва)

спеціальність _____

(шифр, назва)

Аспірант: _____
(Прізвище Ім'я По батькові)

Місце проходження практики: _____
(Назва кафедри)

(Назва інституту/факультету)

Керівник практики: _____
(Науковий ступінь, вчене звання, Прізвище Ім'я По батькові)

Заліковий лист результатів педагогічної практики

з/п	Вид роботи	Кількість годин	Дата проведення	Оцінка	Підпис керівника практики
1.					
2.					
3.					
Загальна оцінка (100 балів)					
№ з	Тема	Кількість годин		Оцінка	Підпис керівника практики
1	Педагогічна практика				